

EL PAÍS VALENCIÀ**EL SISTEMA D'ORIENTACIÓ ESCOLAR
AL PAÍS VALENCIÀ**

Ismael Díez i Calatrava

*Psicòleg del Servei Psicopedagògic Escolar Camp de Morvedre de Sagunt.**Departament de Psicologia Bàsica Universitat de València.***RESUMEN****“El sistema de orientación escolar en el País Valencià”**

El presente artículo comenta cual es la situación de los servicios de orientación en el País Valencià. Se expone su estructura, la dependencia orgánica que tienen establecida y las funciones que tienen asignadas. También se comentan algunas de las condiciones cotidianas de su trabajo y se hace una reflexión sobre su momento actual y algunas de las líneas que se prevén para el futuro.

ABSTRAC**“School orientation system at Valencian country”**

The present article speaks about the situation of the school services at Valencian Country. It comments its structure, the organic dependence that they have got established and their assigned functions. There are also commented some of the usual conditions of their job and it makes a reflection about their actual moment and some of the lines that we can see for the future.

Amb aquest article es pretén donar una visió de com s'organitzen els serveis d'orientació educativa al País Valencià, com és la seua estructura, les funcions que tenen assignades i la problemàtica que arrosseguen.

Fer de psicopedagog al País Valencià ens dona moltes vegades la sensació que ens trobem en una camí que encara està fent-se, amb molts quilòmetres per asfaltar. Açò ens passa perquè, a grans trets, som la primera cohort que ha exercit esta professió i, per tant, hem hagut d'anar definit sobre la pràctica molts aspectes de la nostra praxi i també tenim esta sensació perquè des del Govern Valencià hi ha molts aspectes del treball de psicopedagog que estan molt poc definits i es té un regust de que la Generalitat fa un poc de deixadesa dels seus propis equips. Malgrat açó, els equips del País Valencià han comptat i compten amb la intervenció professional il·lusionada de centenars de companys/es que els han convertit en una peça fonamental en l'atenció a les n.e.e.

La Generalitat Valenciana denomina globalment els seus serveis d'orientació sota les sigles globals de **S.E.O.E.P.P.** (Serveis Especialitzats d'Orientació Educativa, Psicopedagògica i Professional).

1.- ESTRUCTURA

Aquests serveis van començar a nèixer, com a tot l'Estat Espanyol, a partir dels Equips Multiprofessionals (EMP) i els SOEV (Serveis d'Orientació Educativa). Són, com a la resta del nostre entorn, fruit del corrent de sensibilització que es va crear a la dècada dels anys 80; van ser creats a l'any 1984, per una

Administració Autònoma quasi acabada d'estrenar, però tenen la seua regulació actual en el Decret 131 de 1994.

Els S.E.O.E.P.P. inclouen tres tipus d'equips diferenciats:

a) Els departaments d'orientació. El seu àmbit d'intervenció són els IES. Estan compostos pel Psicopedagog/a, que exerceix la Jefatura del Departament, i el/els professor/s de PT, el professor/a de FOL (Formació Orientació Laboral) i altre personal que es puga destinar per l'atenció a les n.e.e. (educador, logopeda, etc...). N'hi ha un departament d'orientació per cada IES, el que equival a dir que, almenys hi ha un psicopedagog per cada centre de secundària i batxillerat.

b) Els S.P.E. (Servei Psicopedagògic Escolar). El seu àmbit d'actuació són els centres públics d'Educació Infantil i Primària. Estan estructurats com equips de sector i el seu àmbit d'actuació ve a coincidir generalment amb una comarca, trobant-se la seua, en la majoria d'ocasions, en la ciutat capçalera de la comarca.

Els S.P.E. es consideren equips multiprofessionals i estan compostos per psicòlegs, pedagogs, logopedes i assistents socials; a més a més es disposa d'alguns metges rehabilitadors que assessoren les demandes de professionals de varis S.P.E.

c) Els equips especialitzats. Són un tercer nivell de la intervenció. Han de ser equips formats per personal especialitzat en un tema determinat (paràlisi cerebral, TGD, comunicació augmentativa, etc... per exemple) i que serviren de referència als professionals dels altres S.P.E. per fer-los assessorament sobre el tema de la seua especialitat. Però aquests equips especialitzats, que apareixen en el decret de 1994, encara estan per desenvolupar

i de fet no se n'ha creat encara ni un, el que ve a ser significatiu de la deixadesa que el Govern de la Generalitat valenciana té en aquesta àrea.

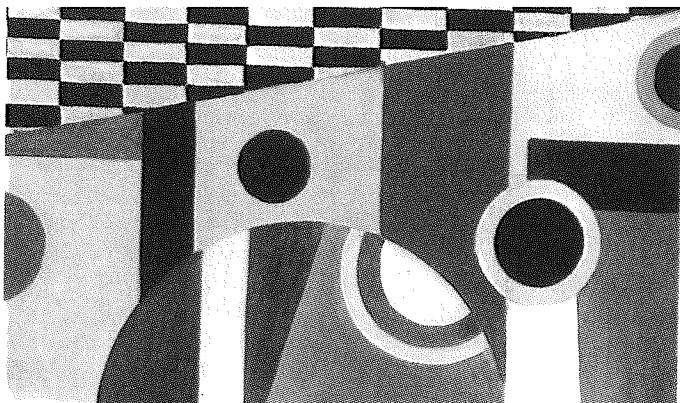
Els professionals inclosos en els diferents equips, trets dels assistents socials i els metges, tenen la consideració de personal docent; en el cas dels logopedes es consideren pertanyents als cos de mestres i en el cas dels psicòlegs i pedagogs es consideren pertanyents als cos de professorat de secundària (açó és així, excepte en el cas dels companys que eren mestres i varen accedir a l'SPE per un concurs de mèrits i ara han de passar obligatòriament per l'oposició a secundària si volen regularitzar la seua situació).

Per altra banda, al País Valencià, com a moltes altres zones, van ser els Ajuntaments els qui primer varen fer-se càrrec d'esta àrea amb la creació d'uns equips propis, els anomenats Gabinetes Psicopedagògics Municipals. Quan la Generalitat va crear els seus equips (SPE) no va integrar-hi els Gabinetes Municipals i en l'actualitat, si l'Ajuntament d'una localitat vol, es manté la intervenció del Gabinet Psicopedagògic Municipal en tots o en alguns dels centres d'eixa localitat. El resultat es que, en l'atenció als col·legis d'infantil i primària, ens trobem amb una doble xarxa: la formada pels equips de la Generalitat (SPE) i la formada pels equips dels Ajuntaments (GPM), el que implica algunes disfuncions i una càrrega de coordinació que assolix el Director de l'SPE de la comarca corresponent, qui normativament ha de reunir amb tots els gabinets municipals com a mínim una vegada per trimestre.

2.- DEPENDÈNCIA

En el cas dels **Departaments d'Orientació**, la seua dependència és, com qualsevol altre Departament, de la Direcció de l'IES. El psicopedagog exerceix la Jefatura del Departament com ho fa qualsevol altre Cap d'un departament didàctic del Centre. El Director de l'SPE del sector té la funció de coordinar l'acció dels Departaments d'Orientació de la seua zona amb la intervenció que fan els equips que intervenen en infantil i primària; per a fer-ho la normativa estableix que ha de reunir a tots els Departaments d'Orientació almenys tres vegades durant el curs.

En el cas dels **S.P.E.**, la seua dependència és de la Direcció General d'Ordenació, Innovació Educativa i Política Lingüística, però administrativament depenen de la Direcció Territorial corresponent (València, Alacant o Castelló). Una vegada al mes els directors dels equips del Servei Territorial es reuneixen amb el Director territorial. La seua tasca, horaris, etc. és supervisada per la Inspecció Educativa com qualsevol altre Servei Educatiu.



3.- ÀMBITS D'INTERVENCIÓ

Els Serveis Psicopedagògics han de dirigir la seua intervenció a tots els àmbits que formen la comunitat educativa. Així, treballaran amb el **centre educatiu**, participant en les seues estructures (de fet, el psicopedagog/a és membre nat de la Comissió de Coordinació Pedagògica que existeix a cada centre); han de treballar amb el **professorat**, assessorant-lo, fonamentalment, en la seua acció tutorial i en el tractament de la diversitat; han de treballar amb l'**alumnat**, especialment amb aquell que presenta n.e.e. i amb les seues **famílies**. A més a més, els serveis psicopedagògics tenen també la missió de coordinar totes les activitats d'assessorament psicopedagògics que es realitzen en el seu **sector**.

4.- FUNCIONS

La funció bàsica que els S.P.E. tenen assignada és la de donar suport psicopedagògic a l'acció docent dels centres del seu sector d'intervenció. Per a esta finalitat bàsica, el decret de 1994 estableix les següents funcions, per les quals ens regim actualment:

a) Coordinació de les activitats d'orientació que es realitzen en el sector d'intervenció. Açó implica que des del S.P.E. de la zona s'ha de coordinar les activitats que realitzen els Gabinetes Psicopedagògics Municipals, els Departaments d'Orientació dels IES i els Gabinetes Autoritzats que estan en els centres concertats i privats.

b) La col·laboració en els processos d'elaboració, avaluació i revisió dels projectes Curriculars a través de la participació en la comissió de coordinació pedagògica dels centres.

c) La col·laboració amb el professorat per l'establiment i seguiment del Plans d'Acció Tutorial, mitjançant l'anàlisi i la valoració de models, tècniques i instruments per l'exercici de l'acció tutorial, així com d'elements de suport per l'avaluació de l'alumnat en l'establiment de mesures educatives complementàries i la realització d'adaptacions curriculars.

d) Orientació psicopedagògica dels processos d'ensenyament-aprenentatge i en l'adaptació a les diferents etapes educatives

e) Col·laboració amb els tutors i els mestres d'educació especial en la detecció i els seguiments de les dificultats del procés d'ensenyament-aprenentatge i en la formació dels alumnes amb n.e.e.

f) L'avaluació i la valoració sociopsicopedagògica i logopèdica de l'alumnat amb necessitats educatives especials que propose els professors tutors, l'elaboració col·legiada de l'informe tècnic pel dictamen d'escolarització i, si s'escau, la proposta d'adaptació curricular significativa.

g) L'assessorament a les famílies i la participació en el desenvolupament de programes formatius de pares d'alumnes.

h) L'assessorament i suport tècnic als equips docents i equips directius dels centres d'intervenció.

5.- CONDICIONS LABORALS: EL DIA A DIA

A banda de l'estructura i les funcions, també pot resultar interessant, en un article de tipus divulgatiu com aquest, conèixer un poc com es desenvolupa la tasca i quines són les condicions quotidianes dels serveis.

Ja hem comentat que els professionals dels serveis psicopedagògics valencians tenen consideració docent, tret dels assistents socials i els metges, que són contractats laborals. Dins d'aquells considerats docents tenim dues classes: per una part estan tots els logopedes i els alguns dels primers psicòlegs i pedagogs (els que no han fet l'oposició al cos de secundària) que tenen consideració de mestres de primària i pertanyen a aquest cos, i per altra part estan la resta dels psicòlegs i pedagogs que són del cos d'ensenyament secundari i equivalen en totes les condicions a un professor d'educació secundària.

Les condicions laborals, a nivell d'horari, es desprenen del cos docent al qual pertanyen. En el cas dels S.P.E. dediquen les jornades del matí a atendre els centres del seu sector i dediquen cinc hores, distribuïdes en dues vesprades, a treballs en la seu del S.P.E.; una d'estes vesprades, la del dijous es dedica a la coordinació de l'equip, i l'altra vesprada es dedica a atencions al públic que es fan en la seu del Servei

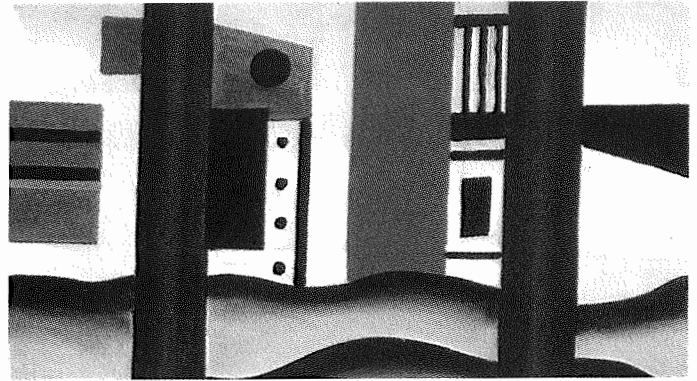
Els psicòlegs i pedagogs dels Departaments d'Orientació atenen, en la gran majoria dels casos, només el seu IES. Els que treballen en l'S.P.E. de primària atenen varis centres; el nombre de centres varia molt, degut sobre tot a la grandària del centre i a la dispersió geogràfica, però en línies generals se sol estar atenent una mitjana de dos o tres centres, intentant que hi haja una presència del Servei en el centre de dues vegades per setmana.

La vesprada dedicada a la coordinació interna de l'equip es considera molt important, ja que un dels trets d'identitat dels S.P.E. és la seua intervenció col·legiada i multidisciplinària. Açò ens obliga a dedicar tot el temps que es puga a establir i unificar criteris d'intervenció en els centres en els que intervenim. A més a més, cal tenir present que també és feina de l'S.P.E. coordinar les activitats d'orientació que es realitzen per altres entitats (gabinets municipals o autoritzats), el que fa que hi haja que esmerçar esforços per aconseguir una intervenció el més homogenia i coherent possible en tot el sector.

6.- DEL PRESENT I DEL FUTUR

Els professionals dels Serveis Psicopedagògics considerem que la figura professional dels seus membres es pot considerar ja implementada en el sistema educatiu valencià. S'ha anat fent un treball moltes vegades sobre la pròpia marxa, com ja hem comentat al principi però, ara per ara, la nostra figura és present en tots els centres públics i l'Administració en el seu àmbit ha de comptar necessàriament amb el nostre assessorament tècnic per decisions cada vegada més nombroses: dictamens d'escolarització, determinació de l'alumnat de compensació educativa, dotació d'educadors pels centres, etc.

Malgrat açò, els membres dels Serveis Psicopedagògics estem patint una aturada en l'evolució dels propis equips. Actualment els SPEs es troben en una *foto fixa* feta fa deu, ja que la Generalitat no ha innovat res més en aquesta àrea des de l'any 1994. El sistema educatiu ha avançat moltíssim i en alguns



aspectes ha tingut una transformació radical; aquest fet hauria requerit d'una evolució continuada dels serveis psicopedagògics, però, pel contrari, vivim una aturada des de la pròpia Conselleria de Cultura i Educació.

Esta aturada es manifesta en una macança de suport des de l'aparatge administratiu, qui no ha emés instruccions noves pels seus equips des de fa un grapat de cursos escolars, qui no es preocupa d'elaborar un pla de formació i innovació entre els seues tècnics i qui no es preocupa tampoc per potenciar la rellevància dels serveis entre la comunitat educativa. Esta actitud de l'Administració comenta a calar entre alguns companys i comencen a apareixer actituds cada vegada menys il·lusionades i més acomodaticies a la situació.

El que sí que ha iniciat la Generalitat és una tendència a ubicar serveis en els propis centres escolars, el que s'ha observat molt aquest curs en el cas de les logopedes, ja que en compte d'assignar places als SPEs el que ha fet ha estat assignar-les a un o varis centres escolars, però depenent administrativament del director/a d'un dels centres i desvinculant-les del Servei Psicopedagògic de la zona.

No voldria finalitzar aquest article amb una nota pessimista. Els S.P.E. han estat i són una plataforma des de la quals s'ha possibilitat l'atenció a les n.e.e. de molts alumnes i han estat també un element cabdal per l'atenció educativa a la diversitat de l'alumnat. Afrontem ara aquests mateixos reptes i altres de nous, especialment tot allò que representa l'atenció a tot l'alumnat nouvingut d'altres països, amb tota la problemàtica soci educativa que comporta i l'exigència de noves formes d'organització escolar que planteja. Per aquest i per tots els nous problemes que surgeixquen, es podrà comptar amb el treball de centenars de professionals en els Serveis Psicopedagògics Escolars.

Correspondència amb l'autor:

Ismael Díez i Calatrava.
 Psicòleg del Servei Psicopedagògic Escolar *Camp de Morvedre* de Sagunt. Professor Universitat de València (Departament de Psicologia Bàsica).
 C/Residencial Sol, 1, 46133 Meliana (València).
 E-mail: ismaeld@valencia.edu,
 specampdemorvedre@hotmail.com.